

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2022-5-2>

УДК 338.55:338.51

JEL D12, D40, E24

Л. Й. Созанський

кандидат економічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу проблем реального сектору економіки регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

e-mail: ls.ird2@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-3310>

ЕНЕРГЕТИЧНА ТА ЦІНОВА КРИЗИ, СПРОВОКОВАНІ ПОВНОМАСШТАБНОЮ РОСІЙСЬКОЮ ВІЙСЬКОВОЮ АГРЕСІЄЮ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ І КРАЇН ЄС

Проаналізовано соціальні та економічні проблеми, які виникли в Україні, Польщі та інших країнах-членах ЄС внаслідок енергетичної і цінової криз, спричинених російсько-українською війною. Розглянуто тенденції зростання цін на різні товари та послуги в Україні і Польщі. Окреслено кругообіг поточних і потенційно можливих соціально-економічних явищ і процесів, зумовлених і взаємопов'язаних з енергетичною кризою і зростанням інфляції в Польщі та Україні. Виділено 13 ланок цього кругообігу, кожна з яких є логічним продовженням (або наслідком) попередньої. Серед цих ланок виділено ті, що вже є в наявності в соціально-економічній і фінансовій сферах Польщі, а також ті, що стануть потенційно можливими, якщо терміново, спільними зусиллями держави, громадськості та бізнесу не будуть розроблені і реалізовані організаційно-правові, економічні, інформаційні, соціальні заходи задля недопущення реалізації песимістичних очікувань та ірраціональної поведінки домогосподарств і підприємств. Зауважено подібні і відмінні риси цього кругообігу в Україні і Польщі. Акцентовано на вагомості суб'єктивних чинників виникнення та поширення енергетичної і цінової криз. Запропоновано напрями мінімізації чи пом'якшення наслідків розглянутих кризових явищ для людей і бізнесу.

Ключові слова: соціальні проблеми, економічні проблеми, енергетична криза, цінова криза, інфляція, об'єктивні і суб'єктивні впливи на ціни.

Sozansky L. ENERGY AND PRICE CRISES CAUSED BY FULL-SCALE RUSSIAN MILITARY AGGRESSION: SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES FOR UKRAINE AND EU COUNTRIES

The socio-economic consequences of the energy and price crisis caused by the Russian-Ukrainian war for Ukraine, Poland, and EU countries in general are analyzed. The price growth trends for various goods and services in Ukraine and Poland are considered. The cycle of current and potentially possible socio-economic phenomena and processes determined and interconnected with the energy crisis and the growth of inflation in Poland and Ukraine is outlined. There are 13 links in this cycle, each of which is a logical continuation (or consequence) of the previous one. In particular, these are 1 – atypical demand for energy resources; 2 – shortage of energy resources; 3 – a several-fold increase in prices for energy resources; 4 – a significant increase in prices for products and services, the production of which is significantly dependent on energy resources; 5 – a significant increase in the prices of products and services, the production of which is insignificantly or indirectly dependent on the consumption and prices of energy resources; 6 – multiple price increases for all goods and services without exception; 7 – devaluation of the national currency, rising inflation; 8 – pessimistic expectations of people and businesses; 9 – change in the economic behavior of households and enterprises; 10 – significant deterioration of macroeconomic indicators; 11 – transition from inflation to stagflation; 12 – deterioration of economic structure; 13 – a threat to national security and the functioning of the state. The article emphasizes that stages 1-7 of the given cycle are actual, that is they already exist in the socio-economic and financial domains of Poland. Instead, stages 9-13 are potentially possible, if urgent and joint efforts of the state, community, and businesses do not develop and implement organizational, legal, economic, informational, and social measures to prevent the realization of pessimistic expectations and irrational behavior of households and enterprises. Attention is focused on the importance of subjective factors of the emergence and spread of the energy and price crisis. Directions for minimizing or mitigating the consequences of the considered crisis phenomena are proposed.

Keywords: social problems, economic problems, energy crisis, price crisis, inflation, objective and subjective effects on prices.

Постановка проблеми. Повномасштабна російсько-українська війна різко посилила соціальні та економічні проблеми не лише в Україні, але й країнах-членах ЄС. Формами прояву цих проблем (викликів) є зростання бідності, довготривалого безробіття, соціальної нерівності і бездомності, зниження ділової активності та ефективності діяльності, зміна локації, банкрутство чи закриття

підприємств, зниження чи втрата кредитоспроможності фізичних і юридичних осіб, зменшення заробітної плати, перевищення росту інфляції на ростом заробітної плати. Великі, середні, малі і мікропідприємства змушені були перелаштовуватись під нові логістичні маршрути, змінювати постачальників сировини, матеріалів, енергоресурсів, урахувувати зміни попиту, зростання

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

вартості та дефіциту енергоресурсів. Певна частина підприємств зазнали організаційних змін, змінили локацію чи профіль діяльності або і самоліквідувались. Названі проблеми швидко поширилися в Україні, Польщі, інших країнах-членах ЄС і цілому світі. Всі ці соціальні та економічні проблеми здебільшого є наслідками російсько-української війни, а частина з них поглиблені викликами пандемії COVID-2019.

Згідно з останніми доступними офіційними статистичними даними, наприклад, у Польщі 26,1% населення, або 9,8 млн осіб, живе за межею бідності [1]. В Україні цей показник сягає 50%, або 19 млн осіб [2]. Соціальний розрив за Gini index у Польщі і Німеччині становить близько 30%, а в Україні – 25,6% [3]. Однак водночас потрібно враховувати, що в Україні Inequality Transparency Index (індекс прозорості нерівності) становить 1 з максимальних 20, тоді як у Польщі – 9, а у Німеччині – 10% [4]. Офіційні статистичні показники довготривалого безробіття та бездомності в Україні і Польщі також є високими, але можуть відрізнятися від значень фактичних показників. Останні можна визначити лише шляхом соціологічних досліджень.

Аналіз останніх досліджень. Проблемні питання економіки регіонів України в умовах російсько-української війни, зокрема значні втрати людського потенціалу, масштабний перерозподіл трудових ресурсів всередині країни, структурно-функціональні зміни ринку праці, припинення діяльності малого та середнього бізнесу та великих підприємств у зоні бойових дій, посилення структурних дисбалансів економічного розвитку регіонів, розглядаються в [5]. Прогнозна оцінка рівня бідності в Україні у 2022 р. за трьома сценаріями розвитку соціально-економічних процесів унаслідок російсько-української війни наведена в [6]. Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства, зокрема вплив на зайнятість, рівень життя населення, сферу соціального захисту та ринок праці, розглянуто в [7]. Згідно з дослідженнями польських науковців, Польща належить до країн з найвищим соціальним розривом в ЄС [8].

Метою статті є обґрунтування впливу енергетичної та цінової криз, спричинених повномасштабною російською військовою агресією, на соціально-економічну ситуацію в Україні і Польщі.

Основні результати дослідження. Пандемія COVID-19 і пов'язані з нею карантинні обмеження значно сповільнили ділову активність упродовж 2020-2021 рр. Наслідком стала стрімка інфляція (підвищення цін на продукти харчування, енергоносії, товари та послуги) в ЄС. Російське військове вторгнення в Україну значно посилює інфляційні процеси. Зокрема, у Польщі упродовж березня-вересня 2022 р. (останні доступні статистичні дані) відбулось зниження темпу приросту реальної середньомісячної заробітної плати, натомість суттєво підвищилися ціни на товари та послуги всіх видів економічної діяльності (від продуктів харчування, транспорту, промисловості, будівництва до сфери охорони здоров'я, туризму, культури та спорту). Згідно з даними Головного управління статистики

Польщі (GUS), індекс зростання (рік до року) реальної середньомісячної заробітної плати у вересні 2022 р. становив 98,0 проти 102,6 у вересні 2021 р. [1]. Натомість ціни на споживчі товари та послуги за цей період зросли на 17,9%, а саме:

- на продукти харчування (загалом +22,8%), зокрема борошно (+45,4%), хліб (+29,2%), цукор (+97,8%), м'ясо птиці (+42,3%), яловичину (+30,8%) і свинину (+27,1%);
- на товари та послуги, пов'язані з утриманням житла (+28,7%), зокрема опалення (+147%) і газ (+27,9%);
- на товари та послуги у сфері транспорту(+17,3%), зокрема зріджений газ (+43,4%), дизель (+33,3%) і бензин для приватного транспорту (+25,5%);
- на товари та послуги, пов'язані з охороною здоров'я (+8,5%), зокрема стоматологічні послуги (+13,9%), санаторно-курортні послуги (+13,7%), медичні послуги (+13,6%) і лікарняні послуги (+10,8%).

Окрім того, суттєво зросли ціни у виробничому секторі. Наприклад, у вересні 2022 р. порівняно з вереснем 2021 р. ціна реалізованої промислової продукції збільшилась на 24,6%. У виробництві та постачанні електроенергії, газу, пари та гарячої води зростання цін становило 71%, у гірничодобувній промисловості – 37,8%, у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки – 62,7%, у виробництві металів – 10,1%, у виробництві хімікатів та хімічних продуктів – 37,5%.

Згідно з даними макроекономічного та монетарного огляду НБУ [9] за вересень 2022 р., споживча інфляція в Україні зросла до 26,6% проти 10% у січні. Пришвидження інфляції зумовлено наслідками повномасштабної війни росії проти України, серед яких спостерігаємо порушення ланцюгів постачання, руйнування виробництва, скорочення пропозиції товарів і послуг, збільшення виробничих витрат бізнесу. Ще одним чинником зростання інфляції було подальше відображення ефектів перенесення на ціни корегування офіційного курсу гривні до долара США, яке відбулося наприкінці липня та було потрібним для збереження стійкості економіки України. З іншого боку, зростання цін стримують фіксація тарифів на газ і тепло, часткове налагодження ланцюгів постачання, зокрема нафтопродуктів. Водночас слід зауважити, що, незважаючи на виклики, зумовлені агресією росії проти України, українській економіці впродовж останніх років все ж вдалось досягнути певних позитивних тенденцій. Наприклад, у вересні досягнуто найнижчий з початку війни показник зупинення бізнесу (11%), а частка тих, хто збільшив виробництво, зросла на 8%. Зокрема, 61% підприємств харчової промисловості, 53% поліграфічної та 47% легкої працюють на майже повну або повну та вищу потужність. Водночас частка тих хто вважає, що протягом майбутніх пів року загальноєкономічне середовище покращиться, зменшилась із 34,2% до 22,3% [10].

Російсько-українська війна має негативні наслідки для світової, передусім європейської, економіки, яка

втратила імпульс відновлення після пандемії. Зростання цін на продукти харчування та енергоносії викликають стагфляційні ефекти, знижуючи виробництво і підвищуючи інфляцію в усьому світі. Ризик рецесії в Євросоюзі досяг найвищого рівня з липня 2020 р., оскільки зростають побоювання, що зимове скорочення енергоресурсів спричинить спад економічної активності. За даними [11], є ризик скорочення економіки у двох кварталах поспіль на 80% упродовж наступних 12 місяців. Опитування підприємств показують, що з липня ділова активність знижується, і у найближчій перспективі мало ознак покращення ситуації. Домогосподарства та компанії в Європі готуються до можливості нормування енергії і вже борються з рекордно високими темпами інфляції та іншими вузькими місцями в постачанні енергоресурсів. Наразі очікується, що інфляція досягне пікових значень в 9,6% в останні три місяці року, що майже в'ятеро перевищує мету Європейського центрального банку. Отже, з високим ступенем імовірності можна припустити, що під впливом названих кризових процесів масштаб соціальних проблем в ЄС, зокрема в Польщі, ще більше поширяться. Це, окрім посилення людських страждань, загрожує економічній безпеці країн, оскільки призведе до подальшого скорочення ділової активності та звуження бізнесу.

Причиною загострення соціальних проблем, зокрема в Європейському Союзі, стала не лише цінова, але й енергетична криза. Повномасштабна російсько-українська війна спровокувала енергетичну кризу (передусім на газовому ринку) в ЄС. Промислові гіганти Європи починають скорочувати виробництво на континенті навіть попри зменшення дефіциту газу, адже ціна на нього надто висока. Наразі Європа платить за газ у сім разів більше, ніж США, що підтверджує кризу конкурентоспроможності континенту.

Найскладніша ситуація спостерігається в Німеччині, де промислове виробництво становить близько 30% економіки та налічує майже 1,15 млн зайнятих. Німецькі енергомісткі заводи, розміщені майже по всьому ЄС, виготовляють дуже широкий асортимент продукції: від компонентів коробок передач для автомобілів до хімічних компонентів для фармацевтики і побутового пластику. Відповідно, у Німеччині скоротилося позитивне сальдо торгівлі, оскільки різке зростання вартості імпортованих енергоресурсів не компенсується дорогим експортом автомобілів і машин, а машинобудівні і хімічні компанії почали переносити виробництво за межі країни. Наприклад, Volkswagen, найбільший автовиробник в Євросоюзі, попередив, що може перенести виробництво з Німеччини і країн Східної Європи (зокрема Польщі), якщо ціни на енергоносії не знизяться.

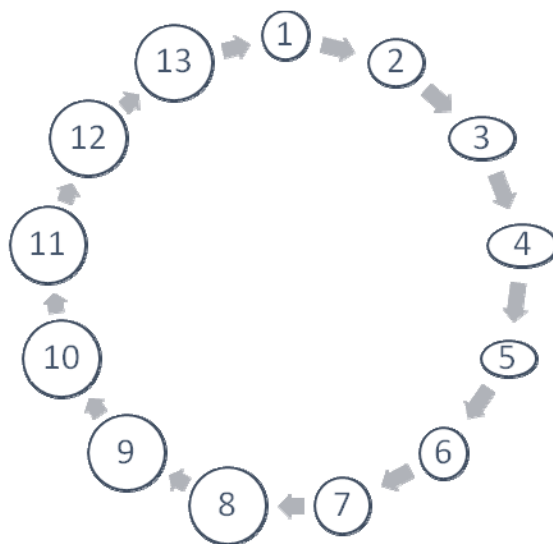
У Франції виробник скла Duralex заявив, що переводить свою піч у режим очікування на п'ять місяців, попри значний попит на продукцію і зростання продажів. У відповідь уряди усіх країн-

членів ЄС, де промислове виробництво становить приблизно чверть економіки, вживають екстрених заходів, щоб підтримати споживачів, зокрема комунальних послуг, і в такий спосіб пом'якшити вплив кризи. Сполучене Королівство оголосило про план вартістю близько 40 млрд фунтів стерлінгів (44,8 млрд дол. США), який передбачає обмеження впродовж шести місяців гуртових цін на енергоносії, які входять до контрактів на газ та електроенергію для підприємств. Президент Франції закликав малий і середній бізнес утриматися від підписання нових енергетичних контрактів за високими цінами, заявивши, що уряди перебувають у процесі перегляду вартості газу та електроенергії. У листопаді негативні очікування на світовому енергетичному ринку ще більше загострилися під впливом погроз Ірану нанести ракетні удари по місцях видобутку нафти у Саудівській Аравії.

Причини, прояви, наслідки енергетичної кризи (на ринках газу, електроенергії, паливно-мастильних матеріалів, вугілля, тощо) і зростання інфляції та їхній вплив на соціально-економічну ситуацію, зокрема в Польщі, можна відобразити у формі взаємозв'язків і кругообігу соціально-економічних явищ і процесів. Цей кругообіг охоплює 13 ланок, кожна з яких є логічним продовженням (або наслідком) попередньої (рис. 1).

Етапи 1-7 наведеного кругообігу є фактичними, тобто такими, що вже спостерігаються в соціально-економічній і фінансовій сферах Польщі. Етапи 9-13 є потенційно можливими, якщо терміново, спільними зусиллями держави, громадськості та бізнесу не будуть розроблені і реалізовані організаційно-правові, економічні, інформаційні, соціальні заходи задля недопущення реалізації песимістичних очікувань та ірраціональної поведінки домогосподарств і підприємств.

З наведеного на рис. 1 кругообігу випливає, що соціальні та економічні проблеми (як наслідок, енергетична криза та інфляції), які переживає польське суспільство, зумовлені об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Зокрема, бізнес використовує ситуацію, яка склалася у світі, та спекулятивно впливає на ціноутворення, а спекуляція має місце тоді, коли економіка монополізована. На цьому наголосив проректор з питань розвитку Варшавського університету економіки (SGH) Р. Собецькі під час XVI Міжнародного форуму «Польсько-українські дні бізнесу»: «Ціни на продовольство зросли в 3-4 рази, але на яких підставах? По факту ми все ще використовуємо минулорічні запаси. Проте від зростання цін вигоду отримують не виробники продукції, а посередники і торгівельні мережі» [12]. Отже, є підстави для твердження, що стрімка інфляція та потенційна стагфляція і, як наслідок, загострення соціальних та економічних проблем у 2022 р. більшою мірою спричинені суб'єктивними, а не об'єктивними впливами, спровокованими російсько-українською війною.

1 – нетиповий попит на енергоресурси; 2 – дефіцит енергоресурсів; 3 – кількарразове зростання цін на енергоресурси; 4 – значне зростання цін на продукцію і послуги, виробництво яких суттєво залежить від енергоресурсів; 5 – значне зростання цін на продукцію і послуги, виробництво яких несуттєво або опосередковано залежить від споживання та цін на енергоресурси; 6 – кількарразове підвищення цін на всі без винятку товари та послуги; 7 – девальвація національної валюти, зростання інфляції; 8 – песимістичні очікування людей і бізнесу; 9 – зміна економічної поведінки домогосподарств і підприємств; 10 – суттєве погіршення макроекономічних показників; 11 – перехід інфляції у стагфляцію; 12 – погіршення структури економіки; 13 – загроза національній безпеці, функціонуванню держави

Рис. 1. Кругообіг поточних і потенційно можливих соціально-економічних явищ і процесів, зумовлених і взаємопов'язаних з енергетичною кризою і зростанням інфляції в Польщі

Джерело: авторська розробка.

Об'єктивний економічний вплив – це прямий і / або непрямий вплив певного фактору (наприклад зростання цін на енергоносії) на зміну економічних показників (наприклад зміни цін на товари та послуги), які прямо чи опосередковано пов'язані із цим фактором. Прикладами об'єктивного економічного впливу можуть бути:

- зростання ціни на імпорт електроенергії в країну на 10% може спричинити підвищення ціни на споживання цієї продукції (імпортованої електроенергії) для її кінцевих споживачів (домогосподарства чи підприємства), але не більш як на 10%;
- підприємства, які споживають цю імпортовану електроенергію, після відповідних калькуляційних розрахунків можуть дещо підвищити вартість своїх товарів чи послуг. Однак таке підвищення не має перевищувати 10%. Переважно воно повинно бути значно меншим, оскільки електроенергія не може становити 100% собівартості продукції.

Суб'єктивний економічний вплив – це зміна цін і попиту чи пропозиції на товари та послуги без будь-якої реальної економічної обґрунтованості і калькуляційних розрахунків. Суб'єктивні впливи переважно пов'язані з очікуваннями суб'єктів господарювання, панічними настроями, пропагандою, бажанням додаткового заробітку в період кризи, свідомими чи несвідомими монопольними домовленостями. В умовах нестабільності така нерациональна поведінка суб'єктів господарювання, нетиповий попит чи пропозиція з поодиноких випадків можуть перетворитися на масове явище. Через певний час така поведінка може перерости із

суб'єктивних впливів в об'єктивні і, отже, суттєво змінити соціально-економічне становище в країні чи регіоні. Приклади суб'єктивних економічних впливів:

- ціна на імпорт електроенергії в країну зросла на 10%. Натомість ціна на електроенергію (імпортовану та вітчизняну) для кінцевих споживачів зросла на 20%. Підприємства, посиляючись на зростання вартості електроенергії, підвищили ціну на товари та послуги, які вони продукують, на 50%;
- вартість перукарських і стоматологічних послуг у приватних підприємств зросла на 15%. Водночас заробітна плата персоналу, який працює в цих підприємств, навпаки, зменшилась на 15%. Приміщення, в яких надаються названі послуги, переважно належать цим підприємствам, тож підвищення цін на оренду їх не стосується. Місячна вартість комунальних послуг у структурі собівартості стоматологічних і комунальних послуг є мінімальною та може покритись за декілька годин діяльності.

В Україні енергетична криза найбільше торкнулась паливно-мастильних матеріалів та електроенергії. Водночас інфляція, окрім вже згаданих на рис. 1 чинників, пов'язана із знищенням чи порушенням логістики, виробничих потужностей, зокрема в регіонах активних бойових дій. Прояви та етапність кругообігу соціально-економічних явищ і процесів, зумовлених чи пов'язаних із енергетичною і інфляційною кризою в Україні, є дуже подібними до тих, що відбуваються в Польщі та зображені на рис. 1. Але в Україні цей кругообіг є набагато інтенсивнішим, оскільки до нього додаються ще такі

багатоаспектні чинники, як значна міграція та еміграція людей і бізнесу, бойові дії, постійні терористичні атаки з боку країни-агресора росії.

В Україні раціональність економічної і соціальної поведінки людей і бізнесу, громадськості і держави вже випробувана та загартована війною. Можна вважати, що українське суспільство вже більшою чи меншою мірою пережило, пройшло кругообіг етапів, зображених на рис. 1, і тепер, виправляючи помилки та ураховуючи важкий досвід, частково проходить їх другий чи третій раз. Стан соціально-економічної і фінансової сфер України також суттєво залежить від очікувань, економічної та громадської поведінки людей і бізнесу, але, окрім того, потребує швидкого подолання вже наявних важких соціальних і економічних наслідків енергетичної кризи та інфляції, викликаних повномасштабною російсько-українською війною.

Висновки. Однією з головних і потрібних умов ефективного розроблення та реалізації заходів щодо пом'якшення та недопущення імовірних, ще більш негативних, наслідків енергетичної кризи та інфляції, спровокованих російсько-українською війною, є наявність об'єктивних, повних, деталізованих даних про величину, динаміку соціальних і економічних проблем, а найважливіше – очікувань людей і бізнесу. Інформація про очікування різних категорій людей і бізнесу сприяла б формуванню типів економічної поведінки людей і бізнесу різних категорій та регіонів. Така інформація потрібна для формування інформаційного базису розроблення і впровадження антикризових заходів держави, громадськості, бізнесу. Однак Державна служба статистики України через низку об'єктивних організаційних і функціональних причин не публікує навіть загальні економічні і соціальні показники діяльності секторів економіки за 2022 р. GUS оприлюднює типові показники діяльності секторів економіки. Окрім того, висвітлює результати анкетувань різних категорій бізнесу (за кількістю працівників) щодо виявлення впливу російсько-української війни на показники ділової активності.

Згідно з прогнозами багатьох експертів, центральних банків, світових економічних організацій, поширення інфляції і стагфляції, загострення соціально-економічних проблем у 2023-2025 рр. може ще більше посилитись. За таких умов достовірна інформація про очікування народу й бізнесу, а також соціологічні дані про об'єктивні і суб'єктивні впливи на інфляцію, а отже, і стагфляцію та соціальні проблеми слугуватиме аналітичним базисом для розроблення відповідних заходів.

Подальші авторські дослідження у цьому напрямі будуть спрямовані на поглиблене вивчення об'єктивних і суб'єктивних впливів на економічну систему, а також побудову на цій основі прогнозних сценаріїв розвитку соціально-економічної ситуації в Україні на середньо – і довгострокову перспективу.

Список використаних джерел

- 1 Informacja statystyczna. *Główny Urząd Statystyczny*: Strona internetowa. 2022. URL: <http://stat.gov.pl>
- 2 Статистична інформація. *Державна служба статистики України*: сайт. 2022. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 3 Gini index. All Countries and Economies (1967-2021 years). *World Bank Group*: Website. 2022. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/si.pov.gini>
- 4 Inequality Transparency Index. *World Inequality Database*: Website. 2020. URL: <https://wid.world/transparency>
- 5 *Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості*: науково-аналітичне видання / наук. ред. І.З. Сторонянська; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України». Львів, 2022. 70 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf>
- 6 Прогнозна оцінка рівня бідності в Україні у 2022 році за трьома сценаріями розвитку соціально-економічних процесів внаслідок російсько-української війни. *Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України*: сайт. 2022. URL: <https://idss.org.ua/archiv/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%20%D0%B1%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%202022%20.pdf>
- 7 Пишуліна О., Юрчишин В., Маркевич К., Міщенко М., Добровольський Д. *Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства*. Київ: Центр Разумкова, 2022. 277 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf
- 8 Brzezinski M., Myck M., Najsztub M. Sharing the gains of transition: Evaluating changes in income inequality and redistribution in Poland using combined survey and tax return data. *European Journal of Political Economy*. 2022. Vol. 73. 102121. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2021.102121>
- 9 Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд. 37 с. *Національний банк України*: сайт. 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM-2022-10.pdf?v=4
- 10 Кузяків О., Ангел Є., Гулік А., Федець І. *Нове щомісячне опитування підприємств. Вип. 4 «Український бізнес під час війни»* / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Київ, 2022. 43 с. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news?pid=6996>
- 11 El-Erian M. Stagflation Danger Stalks Global Economy Beset by War Fallout. *Bloomberg*: Website. 19.05.2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-19/stagflation-danger-stalks-global-economy-beset-by-war-fallout?srnd=premium-europe>
- 12 Панасюк І. Ціни на продовольство зростають через спекуляцію бізнесу. *АгроPortal*: сайт. 31.10.2022. URL: <https://agroportal.ua/news/mir/cini-na-prodovolstvo-zrostayut-cherez-spekulyaciyu-biznesu>

References

1. Informacja statystyczna [Statistical information] (2022). *Central Statistical Office*: Website. Retrieved from <http://www.stat.gov.pl> [in Polish].
  2. Statystyczna informatsiya [Statistical information] (2022). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
  3. Gini index. All Countries and Economies (1967-2021 years). (2022). *World Bank Group*: Website. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/si.pov.gini>
  4. Inequality Transparency Index. Database (2020). *World Inequality Database*: Website Retrieved from <https://wid.world/transparency>
  5. Storonyanska, I. Z. (Ed.) (2022). *Ekonomika rehioniv Ukrayiny v umovakh viyny: ryzyky ta napryamky zabezpechennya stiykosti* [The economy of the regions of Ukraine in the conditions of war: risks and directions of ensuring stability]: Scientific and analytical edition. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. (Series: «Problems of regional development»). Retrieved from <http://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf> [in Ukrainian].
  6. Prohnozna otsinka rivnya bidnosti v Ukrayini u 2022 rotsi za tr'oma stsenariyamy rozvytku sotsial'no-ekonomichnykh protsesiv vnaslidok rosiys'ko-ukrayins'koyi viyny [Forecast assessment of the level of poverty in Ukraine in 2022 according to three scenarios of the development of socio-economic processes as a result of the Russian-Ukrainian war] (2022). *Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%20%D0%B1%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%202022%20.pdf> [in Ukrainian].
  7. Pyshchulina, O., Yurchyshyn, V., Markevych, K., Mishchenko, M., & Dobrovolsky, D. (2022). *Sotsial'no-ekonomichni ta humanitarni naslidky rosiys'koyi ahresiyi dlya ukrayins'koho suspil'stva* [Socio-economic and humanitarian consequences of Russian aggression for Ukrainian society]. Kyiv: Razumkov Centre. Retrieved from https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf [in Ukrainian].
  8. Brzezinski, M., Myck, M. & Najsztub, M. (2022). *Sharing the gains of transition: Evaluating changes in income inequality and redistribution in Poland using combined survey and tax return data*. *European Journal of Political Economy*, 73, 102121. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2021.102121>
  9. Shchomisyachnyy makroekonomichnyy ta monetarnyy ohlyad [Monthly macroeconomic and monetary review] (2022). *National Bank of Ukraine*: Website. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM-2022-10.pdf?v=4 [in Ukrainian].
  10. Kuzyakiv, O. (Ed.), Anhel, Ye., Hulik, A., & Fedets, I. (2022). *Nove shchomisyachne opytuvannya pidpryemstv*. Vyp. 4 «Ukrayins'kyy biznes pid chas viyny» [New monthly survey of enterprises. Issue 4 «Ukrainian business during the war»]. Kyiv: Institute of Economic Research and Political Consultations. Retrieved from <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news?pid=6996> [in Ukrainian].
  11. El-Erian, M. (2022, May 19). *Stagflation Danger Stalks Global Economy Beset by War Fallout*. *Bloomberg*: Website. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-19/stagflation-danger-stalks-global-economy-beset-by-war-fallout?srnd=premium-europe>
  12. Panasyuk, I. (2022, Oct 31). *Tsiny na prodovol'stvo zrostayut' cherez spekulyatsiyu biznesu* [Food prices are rising due to business speculation]. *AgroPortal*: Website. Retrieved from <https://agroportal.ua/news/mir/cini-na-prodovolstvo-zrostayut-cherez-spekulyatsiyu-biznesu> [in Ukrainian].
- Статтю підготовлено в рамках виконання відомчої науково-дослідної теми «Трансформація моделі просторового розвитку економіки України» (ДР № 0122U002055)..

Надійшло 25.10.2022 р.